

TEZ TIBBIY YORDAM. ZARARLANGAN AHOLINI DAVOLASH.**Toshkent Davlat Stomatologiya Instituti. 1 - Bosqich Talabasi.****Hayrullayeva Mahzumabonu Muzaffarbekovna****Ilmiy Raxbar: Abduqodirov Xabibullo Jōrayevich.**

ANNOTATSIYA: Tez tibbiy yordam - inson hayoti hamda sog'lig'i uchun xavfli holatlar ro'y berganda kechasiyu kunduzi shifohonagacha ko'rsatiladigan tibbiy yordam turi va tizimi.

KALIT SŌZLAR: Tibbiy yordam, kōchirish (evakuatsiya), ta'minot.

Zararlangan aholini davolash - ko'chirish ta'minotining asoslari FMTX tizimida zamonaviy bemorlarni qabul etish, davolash va ko'chirish ilgari qo'Mlanilgan tizimdan farqlanadi. Ilgari zararlanganlarga va bemorlarga birinchi tibbiy yordam o'sha joyda ko'rsatiub, keyin ulami shu shahardan kasalxonaga olib kelib, oxirgi natijasigacha davolashar edi. Yaradorlar hayotiga dushman xavf tug'dirganda, ularni boshqa joyga olib borishgan. Jarohat olingan hududdan kasalxonagacha masofa 20-30 daqiqani egallagan. Shunday qilib yaradorlarni "joyida" davolash tizimi, ya'ni bir bosqichli tibbiy ko'chirish (evakuatsiya) qolanilgan. Shu tizimning foydali tomoni yuqori bogan. Yadro qurollari va ularni mōljalga olib boruvchi vositalar paydo bo'Mishi umuman yangi, turli xarakterli zararlanishlarni vujudga keltirdi, bir vaqtda ko'p sonli og'ir sanitār yo'qotish, murakkab tarkibli, ko'pi aralash zararlanish ekanligi bilan ajralib turadi. Atom quroū qo'Mlanishi ehtimoli bor sharoitda, zararlanganlarni va bemorlarni "o'z joyida" davolash tizimini qo'Mlash to'g'ri kelmaydi. Bu shu bilan ilbdalanadiki, zararlanish o'chogMdagi vaziyat, binolar, davolash muassasalar, kommunal energetik tarmoqlar buzilishi, ko'p sonli yong'inlar, muhitning radioaktiv moddalar va boshqa vositalar bilan zararlanish ehtimoli borligi o'choqda malakali va mutaxasis yordami ko'rsatish va statsionar davolanishga sharoit yaratmaydi.

Bunday holalda malakali va mutaxasis tibbiy yordamni shahardan chetda amalga oshirishga to'g'Ti keladi. Shu kasalxonalar shahardan bir necha yuz kilometr uzoqda bo'Mishi mumkin, bu tibbiy yordam ko'rsatish vaqtini ko'paytiradi. Ba'zi zararlanganlar o'choq paydo bōlishi bilan yaqin orada kechiktirib bo'maydigan yordamga muhtoj bōladilar (karaxtlik holati, arterial qon ketish, bo'g'ilish, ochiq pnevmatoraks va hakazo). Bularning barchasi yagona tibbiy yordam ko'rsatish va davolash jarayonini alohida elementlarga ilojsiz bo'Mishga olib keladi, shunda zararlanganning hayotini saqlab qolishni va ko'chirilishi mumkinligini ta'minlovchi kechiktirib bōmaydigan tibbiy yordam o'choqning o'zida bevosita ko'rsatiladi, murakkab tibbiy yordam va davolash undan chetda, bu zararlangan aholining davolash - ko'chirish ta'minotini tashkil qilishni talab qiladi. FMTXda ikki bosqichli davolash - ko'chirish ta'minot tizimi qabul qilingan. Tibbiy ko'chirishning birinchi bosqichi o'choqda yoki zararlanish o'chog'iga yaqin joylanuvchi

BTYO, Fuqaro muhofazasi xarbiy qismining tibbiyot bo'limlari, ba'zi hollarda saqlangan (buzilmagan) sog'Miqni saqlash muassasalari hisoblanadi. Birinchi bosqichda zararlanganlarga birinchi shifokor yordami ko'rsatiladi va ularni keyingi bosqichga ko'chirishga tayyorlashadi. Ikkinchi bosqich shahardan tashqari, chetda kasalxonalar bazasida yoyilgan davolash muassasalar to'plami hisoblanadi. Bunda zararlangan larga, bemorlarga malakali va mutaxasis tibbiy yordami ko'rsatiladi va ular oxirgi natijasigacha davolanadilar. Birinchi tibbiy yordani - zararlanish o'chog'ida aholi tomonidan o'zo'ziga va boshqalarga, SP SD shaxsiy tarkibi va FM boshqa tuzilmalari tomonidan, hamda dushman hujumi ta'sirini yo'qotishda qatnashayotgan xarbiy qismlar tomonidan ko'rsatilishi berkitiladi. Bu tibbiy yordamning ahamiyati juda yuqori, chunki to'g'ri va o'z vaqtida ko'rsatilgan yordam, inson hayotini saqlash, bemor og'irlashuvining oldini olish yoki yengillashtirish uchun asosiy ahamiyatga ega. Birinchi shifokor yordami - birinchi tibbiy ko'chirish bosqichida shifokorlar tomonidan bajariladigan davolash - profilaktik tadbirlar to'plamini o'zida mujassamlashtirib, yaqin orada zararlangan hayotiga xavf soluvchi zararlanish ta'sirini tiklash, og'irlashuvining oldini olish va zararlanganni keyingi bosqichga ko'chirishga tayyorlashdan iborat. Malakali va mutaxasisli tibbiy yordam - kasalxonalar bazasining davolash muassasalarida ko'rsatiladi. Malakali tibbiy yordam xirurgiya va terapiya bo'yicha umumiy bilimga ega bo'lgan shifokorlar tomonidan ko'rsatiladi. Bundan maqsad zararlanganning hayotini saqlash, rivojlanayotgan og'irlanishni tiklash, muvaffaqiyatli davolash va sog'ayish uchun sharoit yaratishdan iborat. Mutaxasis tibbiy yordam zaruriy saviyaga, bilimga, ta'minotga va ishlash sharoitiga ega bo'lgan mutaxasis shifokorlar tomonidan kasalxonalar bazasida ko'rsatiladi. Bu eng oliy tibbiy yordam bo'lib, bemorlar oxirgi natijasigacha davolanadilar. Shu yordamlarni ko'rsatish uchun MTYOB, MTYOO dagi mutaxasislar jalb etiladi.

FOYDALANILGA ADABIYOTLAR:

1. "HAYOT FAOLİYATI XAVFSIZLIGI FUQARO MUHOFAZASI" - H.E. Rustamova, M.D. Maxsumov
U.A. Tuymachev. Toshkent 2019.
2. www.ziyo.uz.